

Vurdering af forstyrrelsestrusler i et udvalgt Natura 2000-område

Hesselø med omliggende stenrev (N128)

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 21. april 2022 | **27**

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Kategori: Rådgivningsnotat

Titel: Vurdering af forstyrrelsestrusler i et udvalgt Natura 2000-område
Undertitel: Hesselø med omliggende stenrev (N128)

Forfattere: Emilie Stepien, Jonas Teilmann, Anders Galatius & Thomas Eske Holm
Institution: Institut for Ecoscience

Faglig kommentering: Signe Sveegaard
Kvalitetssikring, DCE: Jesper R. Fredshavn

Rekvirent: Miljøstyrelsen

Bedes citeret: Stepien, E., Teilmann, J., Galatius, A. & Holm T.E. 2022. Vurdering af forstyrrelsestrusler i et udvalgt Natura 2000-område: Hesselø med omliggende stenrev (N128). Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 9 s. – Fagligt notat nr. 2022|27. https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2022/N2022_27.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

Foto forside: Rastende sæler på sandbanke. Foto: Thomas Eske Holm

Sideantal: 9

Indhold

1	Indledning	4
2	Fremgangsmåde	5
	N128 Hesselø med omkringliggende stenrev	5
3	Litteratur	9

1 Indledning

Miljøstyrelsen har udarbejdet udkast til 257 Natura 2000-planer for den kommende periode 2022-2027. Disse blev offentliggjort og sendt i høring den 21. februar 2022. Hver Natura 2000-plan indeholder langsigtede målsætninger for naturen i området og indsatser, der skal gennemføres i perioden.

Statslige myndigheder er forpligtet til at følge direkte op på Natura 2000-planen i form af eksempelvis bekendtgørelser. I den forbindelse skal Miljøministeriet som ansvarlig myndighed bl.a. tage stilling til, om der er behov for at følge op på Natura 2000-planerne via ændringer i eksisterende eller oprettelse af nye reservater. Dette kan blive aktuelt i områder, hvor arter af fugle og pattedyr, der står i Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag, er negativt påvirket af forstyrrelser fra færdsel og jagt.

På denne baggrund har Miljøstyrelsen den 13. december 2021 bedt DCE om

"en opdatering af DCEs faglige rapport nr. 52 "Vurdering af forstyrrelsestrusler i Natura 2000-områderne". Der ønskes bl.a. en vurdering foretaget med udgangspunkt i Natura 2000-planerne, hvor der for alle Natura 2000-områder foretages en vurdering af om en reservatbekendtgørelse er et relevant forvaltningsværktøj i forhold til at sikre relevante fugle- og pattedyrarter, der indgår i udpegningsgrundlagene, mod forstyrrelser.

Det ønskes vurderet om, der i det enkelte område findes arter med en gunstig bevaringsprognose, hvor negative effekter af forstyrrelser på sigt vil kunne ændre denne prognose.

Det ønskes vurderet om hvorvidt gældende, revideret eller ny reservatbekendtgørelse vil kunne bidrage til at sikre en gunstig bevaringsprognose for de relevante arter i hvert Natura 2000-område.

Gennemgang af områderne Vadehavet, Omø og Mariagerfjord prioriteres først og leveres som selvstændige beskrivelser senest 25. februar 2022.

Den samlede rapport leveres senest 6. juni 2022. Den samlede rapport skal indeholde den indledende beskrivelse af forstyrrelser, de resterende områder samt de tre selvstændigt udarbejdede beskrivelser, der er leveret i februar 2022, således at der ved afslutningen foreligger én samlet rapport, der indeholder gennemgang af samtlige Natura 2000-områder."

Det er efter bestillingen blev aftalt, at området Hesselø med omliggende stenrev (N128) leveres i april, hvilket udgøres af dette notat.

Notatet indeholder rapportens kapitler om havpattedyr i Natura 2000-området Hesselø med omliggende stenrev (N128). Der er ingen fugle på områdets udpegningsgrundlag, hvorfor disse arter ikke er behandlet i notatet. Notatets indhold vil senere blive præsenteret i en videnskabelig rapport fra DCE, hvor også de andre Natura 2000-områder vil indgå.

Da den litteraturudredning om forstyrrelseseffekter, der skal indgå i rapporten, endnu ikke foreligger, kan der efter udgivelse af nærværende notat komme nye eller mere konkrete anbefalinger til revision af eksisterende reservatbekendtgørelser/oprettelse af nye reservater inden for de områder, der behandles her.

2 Fremgangsmåde

I forbindelse med at opdatere DCEs videnskabelige rapport nr. 52 "Vurdering af forstyrrelsestrusler i Natura 2000-områderne" har det vist sig nødvendigt at justere i visse af fremgangsmåderne.

I forhold til betydningen af menneskelig færdsel vurderer vi for pattedyrene om den forstyrrelse, som færdslen forårsager, kan være en medvirkende årsag til en ugunstig bevaringsprognose.

Oplysninger om i hvilke antal havpattedyrene optræder i de enkelte områder gives kun i begrænset omfang, idet disse findes i andre afrapporteringer. For havpattedyrene benyttes data fra NOVANA-overvågningen (sammenfattet i basisanalyserne) samt viden indsamlet i forbindelse med forskningsprojekter.

I Natura 2000-planerne for 2022-2027 gives nogle generelle, konkrete målsætninger for Natura 2000-områderne, hvor bl.a. følgende anføres:

Arter

- *For arter uden et tilstandsvurderingsystem er målet, at bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Levestedernes tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) og det samlede areal skal være stabilt eller i fremgang.*

I notatet her vurderes det for pattedyr på områdernes udpegningsgrundlag, om det kunne være relevant at benytte en reservatbekendtgørelse som virkemiddel for at opnå disse målsætninger.

N128 Hesselø med omkringliggende stenrev

Habitatområde H112

Artsnavn	Bevaringsprognose for området	National bevaringsstatus	Skyldes ugunstig bevaringsprognose forstyrrelse?	Reservatbekendtgørelse som virkemiddel
Spættet sæl	Gunstig	Gunstig		Bør overvejes
Gråsæl	Ugunstig	Gunstig	Ja	Bør overvejes

Kort viser afgrænsningen af Natura 2000-område N128. Natura 2000-området består af habitatområde H112 (vandret grøn skravering). Fra Natura 2000-basisanalyse 2022-2027.

Forstyrrelsestrusler nævnt i NATURA 2000-basisanalyse 2022-27

”Generelt er mange af de marine naturtyper påvirket af næringsstofbelastningen, hvor indsatser for denne påvirkning varetages i Vandområdeplanerne. Ligeledes kan der være påvirkning fra menneskelige forstyrrelser fx i form af fiskeri og sejlads.”

I Natur 2000-basisanalyse 2022-2027 tages udgangspunkt i to grupper af fiskeri: ”1) Fiskeri med bundsløbende redskaber (bundtrawl, bomtrawl, snurrevod og muslingeskrabere) og 2) Fiskeri med ikke-bundsløbende fiskeriredskaber (garn, pelagiske redskaber, som er pelagisk trawl og not, samt andre passive redskaber).

Fiskeri med bundsløbende redskaber (bundtrawl, bomtrawl, snurrevod og muslingeskrabere) vurderes generelt at have en påvirkning på havbundens tilstand, herunder på bundvegetationen og dyreliv. Fiskeri med ikke bundsløbende redskaber som fx med pelagiske trawl og not (fiskeri målrettet organismer i de frie vandmasser) kan i sjældne tilfælde have bifangster af havfugle og marine havpattedyr (primært sæler). Pelagiske trawl og not kan skade boblerev, der rejser sig fra havbunden og op i vandsøjlen. I garnredskaber kan der forekomme bifangster af både havpattedyr og fugle. Omfanget af bifangster afhænger af, hvilke redskaber der anvendes, hvor der fiskes, samt hvilke dybder, der fiskes på.”

Retningslinjer nævnt i NATURA 2000-basisanalyse 2022-27

"3.1 At området sikres som et godt levested for de større forekomster af spættet sæl og gråsæl."

"4.1.1. Tilstanden af levesteder for gråsæl sikres eller forbedres i overensstemmelse med artens krav til disse."

Vurdering af forstyrrelsestrusler – havpattedyr

Ifølge Sveegaard m.fl. (2018), blev habitatområde 128 Hesselø med omkringliggende stenrev vurderet til at have middel tæthed af marsvin både sommer og vinter, baseret på telemetri data, men at området dog var for lille ($\leq 20 \text{ km}^2$) til at have væsentlig betydning for marsvinepopulationen.

Ved de årlige sæltællinger i januar-marts, maj-juni og august, har antallet af spættet sæl været mere eller mindre stabilt fra 2010-2021 ved revet omkring Hesselø og særligt nordvest for øen. I ynglesæsonen i juni og i fældesæsonen i august tælles der årligt 1.200-1.400 spættede sæler. I juni måned tælles ca. 800 voksne spættede sæler og 200-400 unger, hvilket udgør 11-18% af alle talte unger i den danske del af Kattegat. Hesselø er dermed en af de vigtigste ynglepladser for spættet sæl i Kattegat. Ved enkelte sæltællinger er der observeret under 20 individer i februar og marts, mens der et andet år blev talt over 1.200 sæler i marts. Til trods for store variationer i antallet af sæler i vinterhalvåret, vurderes det at Hesselø er en af Danmarks største hvilepladser for spættet sæl hele året.

Gråsæler forekommer sporadisk omkring Hesselø uden nogen sæson tendens. Det højeste antal talt var 7 under gråsælens fældesæson i marts 2020. Der er ikke blevet observeret gråsælunger ved Hesselø siden gråsælen næsten blev udryddet i Kattegat for ca. 100 år siden.

Vurdering af beskyttelsesbehov

De relevante trusler i området er bifangst, fødemangel, sejlads med hurtige motorbåde, undervandsstøj og forurening, der kan spille en væsentlig rolle for både marsvin og sælers fremtid i området. Bifangst af havpattedyr kan forekomme i garnfiskeri og fiskeri med ruser og dermed påvirke bestanden negativt. Pelagisk trawl og notfiskeri udgør kun indirekte en trussel mod havpattedyr, idet deres fødegrundlag kan blive reduceret.

Hesselø er en af de vigtigste lokaliteter for spættet sæl i både yngle – og fældeperiode i Kattegat. Søterritoriet og rev i en afstand af 3 sømil fra Hesselø er omfattet af reservatbekendtgørelsen nr. 150 af 14/04/1982, dog er det tilladt at færdes på søterritoriet hele året, også helt ind til revene, hvor sælerne ligger. Færdsel på revene er forbudt i perioden 15/4 - 30/9, hvilket er yngle – og fældeperiode for spættet sæl. Historisk er Hesselø yngleplads for både spættet sæl og gråsæl (Galatius m.fl., 2020), men adgangsbegrænsningen sikrer ikke beskyttelse af gråsælen i yngle- og fældeperiode (vinter/forår), hverken på revene eller i søterritoriet. Udover nøgleperioderne omkring yngle- og fældeperioder har sæler også behov for at hvile på andre tider af året. Med adgang helt ind til revene yder reservatet ikke reel beskyttelse af sælerne på noget tidspunkt af året, da sejlads til revene vil forårsage at hvilende sæler skræmmes i vandet.

Fiskeri tæt ved yngle- og fældepladser vurderes at være lige så forstyrrende som øvrig sejlads. Et udvidet adgangsforbud på revene og i en 500 m zone omkring revene, der gælder for hele året, vil beskytte begge sælarter i deres yngle- og fældeperioder. Det ville forbedre tilstanden af levesteder for gråsæler i overensstemmelse med artens behov for ro i yngleperioden og dermed forbedre bevaringsstatus. Det anbefales også at bi- og erhvervsfiskeri underlægges de samme bestemmelser som al anden færdsel, og dermed også forbydes at færdes på søterritoriet.

Der er knap 60 km til de nærmeste alternative hvilepladser (Hallands Väderö og Anholt, når Sjællands Rev ikke medregnes pga. lav kapacitet) – og Hesselø er således den eneste yngle- og fældeplads for spættede sæler i området, da de har tendens til at være meget stedfaste og sjældent bevæger sig længere væk.

3 Litteratur

Galatius, A., Teilmann, J., Dähne, M., Ahola, M., Westphal, L., Kyhn, L.A., Pawliczka, Tange Olsen, M., & Dietz, R. (2020). Grey seal *Halichoerus grypus* recolonisation of the southern Baltic Sea, Danish Straits and Kattegat. *Wildlife Biology* 2020: wlb.00711. doi: 10.2981/wlb.00711.

Sveegard, S., Nabe-Nielsen, J., & Teilmann, J. (2018). Marsvins udbredelse og status for de marine habitatområder i danske farvande. Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 284. <http://dce2.au.dk/pub/SR284.pdf>